

מינהל החינוך הדתי

יחידת לימוד חודש כסלו

הפיקוח המוסיקלי בחמ"ד

אילה רייכרט

בהגשת: מיכל זאבי
מדריכה בחמ"ד

מפקחת ארצית על המוסיקה בחמ"ד
מפקחת תוכניות לימודים אגף אומנויות

קישורים לתוכניות החמ"ד של הפיקוח המוסיקלי

• מזמור שיר - תוכנית למוסיקה בחמ"ד

• חוברת מתנה- 70 שנה למדינה

• קול רינה - חוברת

• מזמור שיר ב' - קובץ שירי תפילה וחגים

• מזמור שיר פיוטים

להאזנה לחץ כאן

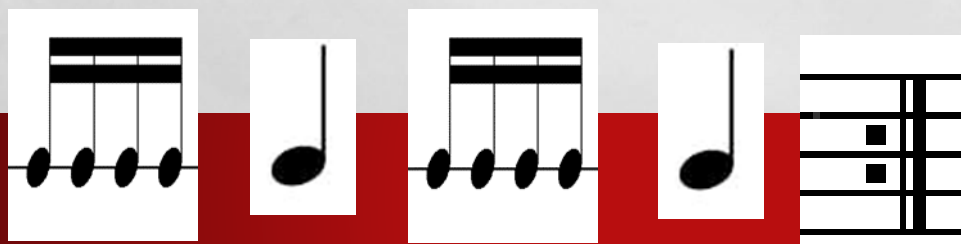

מדריך למורה

מעוז צור לחן: לאה אולשר

- מעוז צור הינו פיוט המושר אחרי הדלקת נרות חנוכה. הפיוט הינו בעל 5 בתים בלחן שחוזר על עצמו ומתחלק לשלושה חלקים.
- האזנה ראשונה -חלק ראשון – הסבר לתלמידים על המושג ניומות ומליסמות. ספירת מספר הניומות והמליסמות המופיעות בלחן השיר. לניומות (2-3 צלילים על אותה הברה) ולמליסמות (4 צילים על אותה הברה) ניתן לזהותן על פי הקשתות בתווים מופיע במזמור שיר – פיוטים קישור בשקופית הראשונה).
- ניתן להדגיש כי המנגינה "מחבקת" את המילה לשבח במליסמה , בדומה למילים "צופיה" ו"הומיה" במילות ההמנון הלאומי.
- חלק שני: הסבר לתלמידים על המושג סקוונצה. הדגמה על המנגינה של החלק השני "לעת תכין.." שנותנת תחושה של סקוונצה למרות שיש שינוי במשך הצליל.
- חלק שלישי: חלק זה כשני קודמיו אף מתחלק לשני פסוקים כשהפסוק הראשון מהווה מעין "שאלה" והשני מספק את "התשובה" המסיימת את הפיוט.
- ביסוס מקצבים על ידי הכרה וזיהוי של שמיניות מנוקדות וחלקי שש עשרה.
- נגינת אוסטינטו – בשקופית הבאה
- שירת כל שני במזמור שיר פיוטים.

אוסטינטו ללווי "מעוז צור" בשני הלחנים - בכלי
הקשה שונים (אפשר כל יחידה בנפרד או את כל
הרצף)

מעוז צור לחן: מסורתי

- הפיוט הינו בעל 5 בתים (כל בית על תקופת גלות שונה) בלחן שחוזר על עצמו ומתחלק לשלושה חלקים.
- המנעד של החלק הראשון הוא אוקטבה + צליל נוסף (נונה) על התלמידים לגלות אלו צלילים אינם מופיעים. (לאחר הכרות עם צלילי האוקטבה).
- למידת המושג סקוונצה – לנסות לזהותה בפסוק הראשון ל החלק השלישי (אז אגמור...)
- לבחור את שלושת הצלילים הראשונים של השיר ולהפכם לאוסטינטו מושר- אין להיבהל מדסוננסים- יוצרים מתח ייחודי לשיר.
- השוואה בין שני הלחנים. מצ"ב טבלה.

מעוז צור

מעוז צור ישועתי,

לך נאה לשבח,

תיכון בית תפילתי,

ושם תודה נזבח.

לעת תכין מטבח

מצר המנבח.

אז אגמור

בשיר מזמור

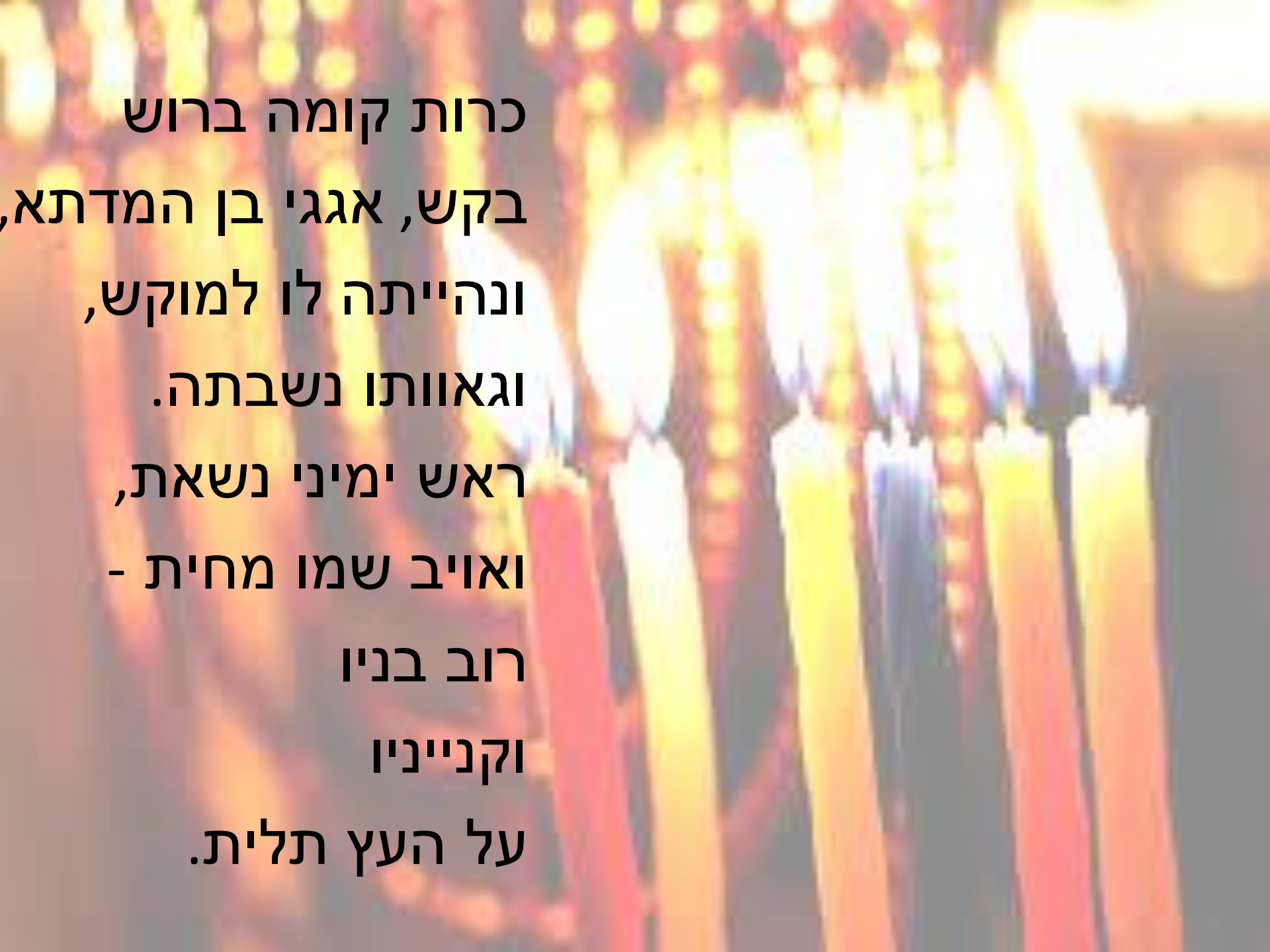
חנוכת המזבח

רעות שבעה נפשי, ביגון כוחי כלה,
חיי מררו בקשי, בשעבוד מלכות עגלה.
ובידו הגדולה, הוציא את הסגולה,
חיל פרעה וכל זרעו ירדו כאבן במצולה.

דביר קדשו הביאני, וגם שם לא שקטתי,
ובא נוגש והגלני, כי זרים עבדתי.
ויין רעל מסכתי, כמעט שעברתי,
קץ בבל זרבבל, לקץ שבעים נושעתי.

כרות קומה ברוש
בקש, אגגי בן המדתא,
ונהייתה לו למוקש,
וגאוותו נשבתה.
ראש ימיני נשאת,
ואויב שמו מחית -
רוב בניו
וקנייניו
על העץ תלית.

A close-up photograph of a traditional Jewish menorah. The menorah is made of a dark, polished metal, possibly silver or brass, and features a central stem with three curved branches on each side. Each branch holds a small, clear glass candle holder. The holders are filled with a yellowish liquid, likely oil or wax, and each contains a lit candle. The flames are bright yellow and orange, casting a warm glow. The background is dark and out of focus, emphasizing the menorah and the light from the candles.

יוונים נקבצו עלי,
אזי בימי חשמנים,
ופרצו חומות מגדלי,
וטמאו כל השמנים,
ומנותר קנקנים,
נעשה נס לשושנים,
בני בינה
ימי שמונה
קבעו שיר ורננים.

חשוף זרוע קודשך,

וקרב קץ הגאולה.

נקום נקמת דם עבדך,

מאומה הרשעה.

כי ארכה לנו הישועה

ואין קץ לימי הרעה,

דחה אדמון

בצל צלמון

הקם לנו רועה שבעה.

השוואה בין מלודיות – מעוז צור

מעוז צור -לאה אולשר	מעוז צור -מסורתי	
		סגנון שירה\ לחן
		הדגשה על מילים על ידי : גובה צליל, מליסמות, הובלה הרמונית, חזרה .
		מהלכים הרמוניים מסבירי תוכן

מדריך למורה

צריך שכל איש ידע (הרב קוק)

- הטקסט שנכתב על ידי הרב קוק מדבר על הייחודיות והתוכן השונה הקיים בכל אדם והחובה ש"עליו לעמול ולגלות" ולהפיץ את האור המיוחד בו לאחרים. ובכך להרכיב את השלם.
- שיר זה מעבר לתוכנו העוצמתי מהווה ביחידת לימוד זו בסיס להכרות של יחודיות כל כלי בתזמורת, כל כלי עם הגוון שלו והייחודיות שלו המובילה ליצירה המרהיבה של התזמורת המנגנת יחדיו.
- לשיר זה מקושרת יצירתו של מוריס רואל –הבולרו, הממחיש את הייחודיות של כל כלי בתרומה "שקטה" המנגן בסולו. ולאט לאט בהתעצמות ו"התפוצצות" לקודה - השלם הסופי.

"אין איש שאין לו נר"
להאזנה לחץ כאן

צריך שכל איש ידע ויבין,
שבתוך תוכו דולק נר,
ואין נרו שלו כנר חברו,
ואין איש שאין לו נר

**וצריך שכל איש ידע ויבין
שעליו לעמול ולגלות
את אור הנר ברבים
ולהדליקו לאבוקה גדולה
ולהאיר את העולם כולו.**

הראי"ה קוק זצוק"ל

בולרו – מורים רוול

- האזנה ראשונה התלמידים יזהו את המוטיב המלודי וכלי הנגינה השונים המנגנים אותו
- התלמידים יקישו את האוסטינטו עם תוף מרים בהתאמה.
- המורה יפתח שיח על הגוון של כל כלי ועל ייחודיותו והשילוב של כולם.
- למידת המושג: "קרשנדו" המובא בבולרו בצורת התעבות והתעצמות.
- התלמידים יפפתחו שיח על השונות והייחודיות של בני האדם ואפשרויות החיבור ביניהם.
- חלוקת הכיתה ל-8 קבוצות וכל קבוצה יוצרת נר אנושי על פי הפסוקים המוסיקליים ויוצרים חנוכיה. תוך כדי הקשת האוסטינטו ב-8 כלי הקשה שונים (קסטניינטות מקלות תופים שליש ועוד) כשכל קבוצה מקישה בסולו ולבסוף בטוטי בקרישנדו על פי היצירה.

להאזנה

בולרו - מוריס רוול

ה**בולרו** היא יצירה תזמורתית בת פרק אחד, אשר נכתבה ובוצעה לראשונה בשנת 1928 כמוזיקה לבלט. אופייה הריתמי והמלודי של היצירה שאול מריקוד הבולרו הספרדי.

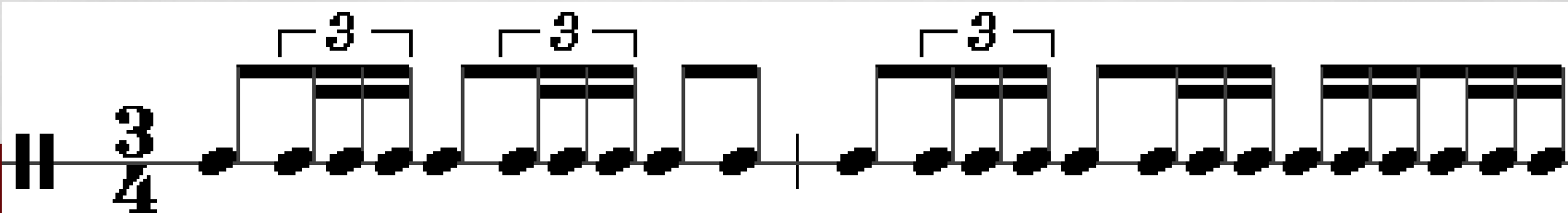
תוף סנר

הבולרו נחשב ליצירתו הפופולרית והמושמעת ביותר של ראול, אם כי אינה מייצגת את סגנונו.

מבנה היצירה

מבנה הבולרו בולט בפשטותו ומבוסס כל כולו על נושא מלודי אחד החוזר על עצמו שוב ושוב בשינויי תזמור בלבד, מלווה במקצב אחיד החוזר בעקשנות לכל אורכה (אוסטינטו).

הבולרו של רוול